

NATO 3.0 · AVRUPA-ATLANTİK GÜVENLİĞİ

Avrupa Güvenliğinin Yeniden Düzenlenmesi

Bir Türkiye Perspektifi

YAZARLAR

Fatih Ceylan · Alper Coşkun · Tacan İldem · Nihat
Kökmen · Yavuz Türkgenci · Sinan Ülgen · Çiğdem Üstün
· Ahmet Üzümcü

İSTANBUL

Temmuz 2026

YÖNETİCİ ÖZETİ

NATO, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana en önemli dönüşüm sürecine girmektedir. Bu makale, İttifak'ın iki yapısal etken tarafından NATO 3.0 modeline doğru çekildiğini savunmaktadır: Ukrayna Savaşı'yla ortaya çıkan savaşın değişen niteliği ve ABD'nin iç güvenlik ile Hint-Pasifik bölgesine daha fazla öncelik vermesiyle birlikte transatlantik yük paylaşımının yeniden tanzim edilmesi.

Sonuçta ortaya çıkacak İttifak, transatlantik niteliğini koruyacak, ancak ağırlık merkezi daha Avrupa odaklı olacak, sanayiye daha fazla ağırlık verecek, teknolojik entegrasyonu derinleşecek ve müttefiklerin bireysel dayanıklılık ve kapasitelerine daha fazla bağımlı hale gelecektir. Avrupa için temel zorluk, soyut anlamda stratejik özerklik değil, pratikte stratejik sorumluluktur.

NATO içindeki daha güçlü bir Avrupa ayağı, kapsayıcı, yetenek odaklı ve İttifak'ın gereksinimlerine dayalı olması halinde transatlantik uyumu güçlendirebilir. Bu nedenle makale, Avrupa savunmasına yönelik yalnızca AB'yi kapsayan bir yaklaşıma karşı uyarıda bulunmaktadır. Birleşik Krallık, Türkiye, Norveç ve Ukrayna, Avrupa güvenliği için vazgeçilmez katkıda bulunan ülkelerdir; bunların ortaya çıkan AB savunma-sanayi mekanizmalarından dışlanması, Avrupa'nın inşa etmeye çalıştığı yetenek tabanını zayıflatacaktır.

Makale, NATO-AB işbirliğinin, hukuki konumları korurken pratik işbirliğini mümkün kılan pragmatik düzenlemeler yoluyla normalleştirilmesi gerektiği sonucuna varmaktadır. Ankara, tanıma karşıtı politikasından ödün vermeden Kıbrıs meselesiyle ilgili çıkmazı aşmaya yardımcı olabilecektir; AB ise buna karşılık olarak Türkiye ve diğer AB üyesi olmayan müttefiklere anlamlı savunma ve güvenlik mekanizmalarını açmalıdır.

Temel önerme açıktır: Avrupa'nın gelecekteki güvenlik mimarisi, İttifak'ın uyumunu güçlendirmeli, AB üyesi ve AB üyesi olmayan müttefikler arasında yeni bölünmeler yaratmamalıdır.

Batı Avrupa Birliği'nin yeniden canlandırılması, NATO ile uyumlu bir çerçeve içinde Avrupa savunma ve güvenliğinin yenilenmesini yönetmek için kapsayıcı bir siyasi platform sağlayabilecektir.

İÇİNDEKİLER

-
- I** Genel Bakış
-
- II** NATO 3.0 Vizyonu ve İtici G11çleri
-
- III** Avrupa Savunma Sanayi Tabanının Yeniden Tanımlanması
-
- IV** NATO–AB İşbirliğinin Önündeki Engellerin Aşılması
-
- V** Yaratıcı Kurumsallık ve Batı Avrupa Birliği'nin Yeniden Canlandırılması
-
- VI** Avrupa Güvenliğinin Kalıcı Bir Dönüşümüne Doğru
-
- EKI** Türkiye'nin NATO Kapsamında Daha Güçlü Bir Avrupa Sütununa Katkısı
-
- Yazarlar & Son Notlar
-

Genel Bakış

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), 4 Nisan 1949 tarihinde Vaşington'da ABD, Birleşik Krallık, Fransa ve Kanada'nın da aralarında bulunduğu 12 kurucu 1lke tarafından hayata geçirilmiştir. Kuruluşundan bu yana geçen 77 yıl boyunca, dünyanın en uzun ömürlü savunma paktı niteliğini kazanmıştır. NATO, değişen jeopolitik koşullara göre örgütsel yapılarını ve stratejilerini uyarlamış, üyelerine güvenlik garantileri sağlamış ve güçlü Avrupa ve transatlantik bağları idame ederek potansiyel tehditleri caydırmıştır. Soğuk Savaş döneminde NATO, iki kutuplu düzende bir dengeleyici unsur olarak krizlerin ve çatışmaların önlenmesinde merkezi bir rol oynamıştır. NATO'nun kurulmasına katkıda bulunduğu Avrupa güvenlik mimarisi, müttefik toplumlarda refah ve yaşam standartlarının yükselmesine de dolaylı olarak katkıda bulunmuştur.

Günümüzde İttifak, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana en önemli dönüşümünü yaşamaktadır. Bu değişimi iki etken yönlendirmektedir. Birincisi, Ukrayna'daki savaşla görünür hale gelen, insansız sistemler, yapay zekâ, elektronik harp, hassas vuruş, savaş alanında sürekli şeffaflık ve endüstriyel ölçekte yıpratma ile tanımlanan yeni bir savaş türünün ortaya çıkmasıdır. İkincisi ise, Vaşington'un stratejik dikkatini ve kaynaklarını giderek daha fazla iç güvenlik ve Hint-Pasifik bölgesine yöneltmesiyle birlikte, transatlantik yük paylaşımının yeniden tanzim edilmesidir. Bu iki etken bir araya gelerek İttifak'ı, ağırlık merkezi daha Avrupa'ya kaymış, endüstriye daha fazla odaklanmış, teknolojik entegrasyonu daha derin ve üyelerinin dayanıklılığına daha fazla güvenen bir yapıya dönüştürecektir.

Bu makale, söz konusu dönüşümle ilişkili siyasi, kurumsal ve savunma sanayisiyle ilgili zorlukları incelemektedir. Ayrıca, Türkiye'nin bu yeni nesil İttifak olan NATO 3.0'a yapabileceği potansiyel katkıları da analiz etmektedir.

II NATO 3.0 Vizyonu ve İtici G1c1eri

NATO 1.0, Sovyetler Birliği'ne karşı kolektif savunma amacıyla kurulmuştur. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından gelen NATO 2.0, İttifak'ı 5. Madde kapsamı dışındaki g1revlere y1nlendirmiştir: Balkanlar, Afganistan ve diğer b1lgelerde, 1zellikle işbirliğine dayalı güvenlik başlığı altında kriz y1netimi, barış desteği, istikrar sağlama ve ter1rle m1cadele. NATO 3.0 ise her iki modelden de bir 1l11de de olsa bir kopuşu temsil etmektedir.

İtici G1c1 1 – Savaşta Meydana Gelen Değişiklikler

İttifak artık aynı anda řu durumlara hazırlıklı olmalıdır: devletler arası y1ksek yoğunluklu savaş; k1t1 niyetli vekil g1c1er ve devlet dışı akt1rler; kara, hava, deniz, uzay ve siber alanlarda 1ok alanlı operasyonlar; b1y1k 1l1ekli kuvvet seferberliği ve idamesi; eř d1zey ve eř d1zeye yakın rakiplerle savunma sanayisi rekabeti; Soğuk Savaş sonrası kuvvet planlama varsayımlarını aşan uzun s1reli 1atışmalar; sens1rleri, ateşleyicileri ve komuta d1đ1mlerini entegre eden yapay zekâ destekli savaş ağları; ve a1ık 1atışma seviyesinin altındaki hibrit veya eşik altı savaşlar.

Bu baskılar, İttifak i1in belirli bir gelecek mimarisine işaret etmektedir: bu, bir dizi hedef değil, altı tanımlanabilir bileşenden oluşan bir yapıdır.

1 İki Kademeli Stratejik Mimari

İttifak, işlevsel olarak iki yapısal kademeye ayrılacaktır. 1st kademe – n1kleer caydırıcılık, uzay tabanlı yetenek, stratejik istihbarat, g1zetleme ve keşif (ISR) ile k1resel stratejik hareket kabiliyeti – ilgili zaman diliminde hi1bir Avrupalı m1ttefin bu kademeyi ikame edemeyeceği i1in ABD'nin idaresi altında kalacaktır. İkinci kademe – konvansiyonel caydırıcılık, kuvvet oluşturma ve savunma sanayi 1retimi – İttifak'ın uyumunu ve ABD'nin stratejik liderliğini korurken, NATO'nun kalıcı transatlantik 1er1evesi i1inde Avrupa'nın daha fazla sorumluluk 1stlenmesini ve yatırım yapmasını gerektirecektir.

ŐEKIL 1 – İKİ KADEMELİ MIMARI

ÜST KADEME – ABD İDARESİ

N1klear caydırıcılık

Stratejik ISR

Uzay tabanlı yetenek

K1resel stratejik hareket

ALT KADEME – AVRUPA SORUMLULUĞU

Konvansiyonel caydırıcılık

Savunma sanayi 1retimi

Kuvvet oluŐturma

B1lgesel g1venlik y1netimi

2 İkili Komuta Yapısı

Bu iki kademeli b1l1nme, komuta yapısında da yansıtılmaktadır. SHAPE, gelenek gereği ABD’li bir Avrupa M1ttefik Kuvvetleri Y1ksek Komutanı’na sahip olmaya devam etmektedir, ancak planlama temeli, garantili, b1y1k 1l1ekli Amerikan takviyesinden, takviyenin daha ge1, daha k111k hacimde gelebileceği veya kısmen eŐzamanlı bir Hint-Pasifik acil durumuna y1nlendirilebileceği, “1nce Avrupa, sonra ABD takviyesi” modeline kaymaktadır. M1ttefik Komuta D1n1Ő1m1’n1n rol1 buna paralel olarak artmaktadır: bu birimin kuvvet tasarımına iliŐkin 1ıktıları, İttifak’ı NATO 2.0’ın eski kavramlarından uzaklaŐtırarak, haftalar yerine g1nler i1inde savunma hattını korumaya dayalı, yapay zekâ destekli, 1ok alanlı savaş doktrinine doğru y1nlendirmektedir. Bunun yapısal etkisi, uyum i1in en 1st d1zeyde Amerikan liderliği korunurken, bir krizin ilk g1nlerinde neler olacağını belirleyen operasyon planlarının hazırlanması ve uygulanmasında Avrupa personeli tarafından giderek daha fazla s1z sahibi olunması Őeklinde ortaya 1ıkan bir komuta mimarisidir. M1ttefikler ayrıca operasyonel ve taktik d1zeyindeki karargahların yerlerini ve komutanlarını da belirleyebilirler.

3 1er1eve 1lke Kavramı

SHAPE’in altında, muharebe d1zeni az sayıda daimi 1er1eve 1lke etrafında yeniden dzenlenmektedir; bu 1lkelerin her biri, M1ttefik Kara Komutanlığı (LANDCOM), M1ttefik Deniz Komutanlığı (MARCOM) ve M1ttefik Hava Komutanlığı (AIRCOM) altında, İttifak’ın 1evresindeki belirli bir sekt1re bağlı 1ok uluslu bir kolordu oluŐturmakta, komuta etmekte ve idame ettirmektedir. Bu, NATO 2.0’ı karakterize eden d1n1Ő1ml1, ge1ici muharebe grubu modelinin yerini almaktadır. T1rkiye dahil olmak 1zere bir1ok

M1ttefik, farklı hareket sahalarında ve operasyonel bağımlarda çerçeve 1lke olarak görev yapmak için gerekli yeteneklere ve destek unsurlarına, çok alanlı komuta deneyimi de dahil olmak 1zere sahiptir. T1rkiye, Afganistan'daki Uluslararası G1venlik Yardım G1c1 (ISAF) misyonu da dahil olmak 1zere 1nceki operasyonlarda ereve 1lke rol1n1 başarıyla 1stlenmiştir ve 2028-2030 yıllarında M1ttefik Tepki G1c1'n1n komutasını 1stlenmeye hazırlanmaktadır.

4 Sens1rden Atıcıya Taktik Ađ

Bu seviye, NATO 3.0 mimarisinin sınıandığı katmandır. Temas halindeki birliğin, algılandığı, hedef alındığı ve vurulduğu hızdan daha hızlı bir şekilde algılama, karar verme ve vurma yeteneği yoksa, siyasi irade, komuta yapısı ve sanayi 1retimi pek bir 1neme sahip değildir. Bu nedenle, her ereve 1lke kolordusu içinde, g1c1n temel yapı taşı değişmelidir. NATO 3.0'ın taktik yapısı, insansız sistemleri, elektronik harp ve yapay zekâ destekli hedeflemeyi uzman birimlerde yoğunlaştırmak yerine, ağa bağlı insanlı-insansız ekipleri her kademedede, hatta b1l1k ve m1freze seviyelerine kadar entegre etmelidir. Ukrayna, organik insansız hava aracı (İHA) ve karşı-UAS yeteneklerine sahip olmayan oluşumların dijital savaş alanında hayatta kalma şansının çok az olduğunu g1stermiştir. T1m oluşumların bu ortama uygun bir "sens1rden atıcıya" taktik ağına ihtiyaçı vardır.

5 Birleşik Sanayi Tabanı

Savaş g1c1n1 s1rd1rmek için end1striyel 1retimin yeniden yapılandırılması da gereklidir. NATO 3.0, b1y1k 1l1de m1kerrer hale gelmiş 32 ulusal savunma sanayi tabanına g1venmek yerine, 1retimi NATO Destek ve Tedarik Ajansı (NSPA) ve Savunma 1retim Eylem Planı aracılığıyla koordine edilen ortak b1lgesel konsorsiyumlar etrafında birleştirmelidir. M1ttefikler, sığ ve kendi kendine yeten bir kapasite s1rd1rmek yerine, m1himmat, insansız hava araçları, f1zeler ve deniz platformları gibi belirli 1r1n gruplarında uzmanlaşarak birden fazla ereve 1lke birliğine tedarik sağlamalıdır. Bu durum, aynı iki fakt1rden doğrudan kaynaklanmaktadır: Vaşington'un artık kendi sanayi fazlası kapasitesiyle Avrupa'daki ani talep artışını karşılayamayacağı 1ng1r1lmektedir ve yıpratıcı savaş, tek bir ulusal sanayi 1ss1n1n tek başına karşılayamayacağı bir hızda teçhizatı t1k1tmektedir.

6 Kurumsal Bir Bağlantı Katmanı

Çerçeve ülke kavramını, taktik ağı ve birleşik sanayi tabanını birbirine bağlayan, destekleyici bir rolden yük taşıyıcı bir role geçiş yapan daimi kurumlar ve akredite kuruluşlardan oluşan bir katmandır.

Barış zamanından savaş zamanı duruşlarına geçiş. NSPA, NCIA ve İttifak'ın daimi kurumlarının çoğu, barış zamanı yönetim modeli etrafında oluşturulmuştur. NATO 3.0, bu kurumların önceden tanımlanmış iki duruşta faaliyet göstermesini gerektirmektedir: biri rutin tedarik ve standardizasyon için, diğeri ise önceden yetkilendirilmiş kriz ve savaş zamanı işlevleri içindir. Barış zamanında ikincisini gösteremeyen ve uygulayamayan kurumlar, kriz anında NATO 3.0'ın gerektirdiği hızda faaliyet gösteremeyecektir.

Yeni alanlar için yeni Mükemmellik Merkezleri. Mevcut Mükemmellik Merkezleri ağı, büyük ölçüde NATO 2.0'ın görev kapsamına uygun olarak akredite edilmiştir. Savaşın değişen doğası, ağın bu sorunları ele almak üzere yeniden düzenlenebilmesinden daha hızlı bir şekilde yetenek açıkları yaratmaktadır. İHA'lara karşı sistemler ve doktrin, bunun en açık örneğidir.

Altı bölümden oluşan bu mimari henüz kurulmamıştır; mevcut gidişat devam ederse, her iki gücün de İttifak'ı yönlendirdiği yapı budur. Nihai NATO 3.0 vizyonunu tartışmak ve tanımlamak Müttefiklerin elindedir.

İtici Güç 2 — Yük Paylaşımı

NATO 3.0'ın ikinci yapısal itici gücü, İttifak içindeki sorumluluğun yeniden dağılmasıdır. Soğuk Savaş'ın ardından, kıtanın güvenliği ve savunması konusunda Avrupa devletleri arasında bir rehabet hâkim olmuştur. 2008'de Rusya'nın Gürcistan'a yönelik saldırısı, 2014'te Kırım'ın ilhakı, Doğu Ukrayna'nın istikrarsızlaştırılması ve üst düzey ABD yetkilileri tarafından yapılan tekrarlanan uyarılar, bu zihniyeti yeterince değiştirmemiştir. İlk Trump yönetimi Avrupalı karar alıcıları sarsmış; ikincisi ise bu mesajı daha da açık hale getirmiştir. Rusya'nın Ukrayna'ya karşı savaşı devam ederken, Avrupa kendini savunmak için çok daha fazlasını yapması gerektiğini anlamıştır. Gelecekteki ABD yönetimlerinin tarzı değişebilecektir, ancak bu beklentinin özü muhtemelen aynı kalacaktır.

Güvenilir caydırıcılık, tek bir komuta altında konvansiyonel, nükleer, balistik, siber ve uzay yeteneklerinin yanı sıra yeni teknolojileri de gerektirmektedir. Daha spesifik olarak, transatlantik güvenlik anlaşmasının dikkat çekici bir bileşeni olan nükleer caydırıcılık

meselesi, NATO'nun N1klear Planlama Grubu (NPG) tarafından ele alınmaktadır. Grubun yakın zamanda yaptığı bakanlar d1zeyindeki açıklamada, n1klear yeteneklerin modernize edilmesi ve n1klear planlamanın g1lendirilmesi konusundaki kararlılık açıkça ifade edilmiştir. ABD'nin bu alandaki taahh1d1 sağlam g1r1nmektedir. Dolayısıyla Vaşington'un, n1klear caydırıcılık, stratejik istihbarat, uzay tabanlı yetenekler ve k1resel stratejik hareket kabiliyeti dahil olmak 1zere, yalnızca kendisinin b1y1k 1lekte sağlayabileceği yetenekleri sunmaya devam etmesi beklenebilecektir. Buna karşılık, Avrupalı m1tfevikler, kıtadaki konvansiyonel caydırıcılık, b1y1k 1lekli kuvvet oluşturma, savunma sanayi 1retimi ve g1nl1k b1lgesel güvenlik y1netimi konusunda birincil sorumluluğu 1stlenmelidir.

Bu değişim, NATO 2.0 d1neminde k1k salmış yapısal bir zayıflığı ortaya koymaktadır. M1tfeviklerin çoğu, son otuz yılı 5. Madde kapsamı dışındaki seferberlik g1revlerine odaklanarak geçirdikleri için, Avrupa'nın b1y1k bir kısmındaki kuvvet yapıları, y1ksek yoğunluklu ve b1y1k 1lekli savaşlar için gerekli olan t1men, kolordu ve ordu kademelerini b1y1k 1l1de tasfiye etmiştir. Bu t1r kurumsal kapasiteyi, doktrini ve muharebe k1lt1r1n1 yeniden inşa etmek sadece b1te meselesi değildir; tarihsel deneyimler, bunun bir nesil s1rebileceğini g1stermektedir. İleri konuşlandırılmış ABD kuvvetlerinin kademeli olarak geri çekilmesi, bu eksikliğin aciliyetini artırmakta ve İttifak'ın bu geçiş d1neminde ihtiyaç duyacağı yetkin birimlerin sayısını artırmaktadır. Bu durum, demografik eğilimlerin ve zorunlu askerlik uygulamasının bulunmamasının askere alma sorununu derinleştirdiği bir Avrupa gerçekliğiyle çelişmektedir.

III NATO 3.0 Vizyonu için Avrupa Savunma Sanayi Ekosisteminin Yeniden Tanımlanması

Avrupa, ABD ile arasındaki konvansiyonel yetenekler konusundaki açığı kapatmalı ve böylece on yıllardır ABD'nin omuzlarında bulunan y1k1n 1nemli 1l1de daha b1y1k bir kısmını 1stlenmelidir. B1yle bir girişim, Avrupa'nın savunmaya daha fazla harcama yapmasını ve konvansiyonel ve yenilikçi yetenekler daha hızlı ve b1y1k 1lekte 1retmesini gerektirecektir.

Kendi savunmasına daha fazla katkıda bulunan bir Avrupa, İttifak'ı g1lendirir, y1k paylaşımını iyileştirir ve transatlantik uyumu pekiştirir. Bu nedenle Avrupa'nın yetenek geliştirme abaları, NATO'ya bir alternatif olarak değil, NATO'nun uzun vadeli etkinliğine yapılan bir yatırım olarak g1r1lmelidir. Son d1nemdeki jeopolitik gelişmeler bu mantığı hızlandırmıştır. Artan stratejik rekabet, Ukrayna'daki savaş, savunma sanayi kapasitesi 1zerindeki baskı ve Vaşington'daki değişen beklentiler, Avrupalıların kendi g1venlikleri konusunda daha fazla sorumluluk 1stlenmeleri gerektiğini ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu hedef, stratejik 1zerklikten ziyade stratejik sorumluluk olarak anlaşılmalıdır.

2016 yılından bu yana AB, savunmayı Avrupalılaştırma ve NATO içindeki Avrupa ayağını g1lendirme çabalarında her zamankinden daha aktif olmuştur. Brexit, Avrupa g1venliği açısından ciddi bir d1n1m noktası teşkil etmiştir. 2022'de Rusya'nın Ukrayna'ya y1nelik b1y1k çaplı saldırısının ardından AB, transatlantik ereve içinde daha fazla y1k 1stlenmek amacıyla "Avrupa'yı Yeniden Silahlandırma Planı/Hazırlık 2030" ve SAFE dahil olmak 1zere bir dizi strateji, girişim ve aracı hayata geçirmeye başlamıştır.

Bu çabalar, kapsayıcı olmayan yapıları nedeniyle h1l1 kısıtlı kalmaktadır. Her ne kadar gerekli olsalar da, kıtanın g1venlik ve savunmasında AB'nin rol1n1n yeniden tanımlanması, ancak AB 1yesi olmayan başlıca NATO 1lkelerinin katkılarının kalıcı bir siyasi ve kurumsal d1zenleme yoluyla benimsenmesi halinde başarılı olabilir. Bu saptama, AB 1yeliği konusundaki tartışmaları yeniden amayı veya kurumsal karar alma haklarını 1ye olmayan 1lkelere genişletmeyi gerektirmez. Proje temelli işbirliği, farklılaştırılmış ortaklıklar, ortaklık d1zenlemeleri ve esnek karar alma formatlarını da içeren yetenek odaklı katılım modelleri, AB'nin karar alma 1zerkliğini korurken Avrupa'nın M1ttefiklerin t1m yeteneklerinden ve stratejik k1lt1r1nden yararlanmasını sağlayabilecektir.

Dolayısıyla stratejik hedef, kesintisiz NATO-AB işbirliğiyle desteklenen, NATO içindeki daha g1l1 bir Avrupa ayağı aracılığıyla Avrupa'nın Avro-Atlantik g1venliğine daha g1l1 bir katkı sağlaması olmalıdır. İki 1rg1t1n farklı 1yelik yapıları ve kurumsal yapıları kaçınılmaz olarak siyasi ve hukuki karmaşıklıklara yol açmaktadır ve bu konuda da bazı yaratıcı 1z1mleri değerlendirme zamanı gelmiş olabilir.

AB 1YESİ OLMAYAN NATO M1TTEFIKLERİ

≈%80

NATO'nun savunma harcamalarının yaklaşık y1zde 80'i AB 1yesi olmayan m1ttefikler tarafından karşılanmaktadır — bu da Avrupa'nın g1venliğinin AB'nin kurumsal sınırlarının çok 1tesine uzandığını g1stermektedir.

Eski NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in defalarca vurguladığı gibi, AB 1yesi olmayan NATO m1ttefikleri, NATO'nun savunma harcamalarının yaklaşık y1zde 80'ini oluřturmaktadır¹; bu saptama Avrupa'nın g1venliğinin, Avrupa Birliği'nin kurumsal sınırlarının çok 1tesine uzandığını ortaya koymaktadır. Genel Sekreter Mark Rutte, "NATO'nun AB 1yesi olmayan m1ttefiklerinin katkıları ve yetenekleri, kolektif savunmamız için vazgeçilmezdir" ifadesiyle ve keza AB 1yesi olmayan m1ttefiklerin AB savunma sanayi çabalarına dahil edilmesinin Avrupa'nın g1venliği için "hayati 1nem taşıdığını" vurgulayarak bu stratejik gerçeği pekişirmiştir. Ayrıca, "maliyetleri artıracak, 1retimi karmaşıklaştıracak ve inovasyonu engelleyecek yeni engellerin m1ttefikler arasında oluşmasını 1nlemeliyiz"² diye uyardımıştır.

Avrupa'nın savunma alanındaki en b1y1k zorluğu, temelde stratejik hazırlık meselesidir. Mesele, Avrupa'nın sadece daha fazla para harcayıp harcamayacağı ya da daha fazla teizat 1retebilecek mi olduğu değildir. Asıl soru, Avrupa'nın stratejik hedefleri operasyonel gereksinimlere, operasyonel gereksinimleri end1striyel kapasiteye ve end1striyel kapasiteyi de s1rd1r1lebilir askeri g1ce d1n1řt1rebilen bir savunma ekosistemi oluşturabilip oluşturamayacağıdır.

Avrupa, önümüzdeki on yıl içinde özellikle mühimmat, insansız hava araçları, hava-füze savunması ve konvansiyonel askeri sistemler alanlarında yetenek eksikliklerinin çoğunu giderebilir. Ancak, kritik stratejik destek unsurlarına olan bağımlılığı azaltmak ve gelecekteki yüksek teknolojili savaşlar için gerekli endüstriyel ekosistemi oluşturmak, sürdürülebilir siyasi taahhüt, endüstriyel entegrasyon ve uzun vadeli yatırım gerektirecektir.

Avrupa'nın savunma ve caydırıcılığı, Avrupa Birliği sınırlarının ötesine uzanmaktadır. Daha geniş kapsamlı Avrupa güvenlik mimarisi ve savunma sanayi tabanı, Birleşik Krallık, Türkiye ve Norveç gibi kritik AB dışı müttefikleri de içermelidir. Dolayısıyla, Avrupa'nın yetenek eksikliklerini giderme ve etkili bir caydırıcılık tasarlama kabiliyeti, yalnızca AB perspektifinden değil, daha geniş bir NATO çerçevesi içinde değerlendirilmelidir. Avrupa, hem doğudan hem de güneyden gelen tehlikeli bir güvenlik ortamıyla karşı karşıyadır; bu durum, tüm tarafların geçmiş önyargılarını bir kenara bırakmasını ve tehdide uygun yaklaşımlar benimsemesini gerektirmektedir.

Bu daha zorlu jeopolitik ortamda, Avrupa Birliği, parçalanmayı azaltmak ve yetenek üretimini iyileştirmek amacıyla tasarlanmış girişimler yoluyla savunma teknolojik ve endüstriyel tabanını güçlendirme yönünde adımlar atmıştır; bu anlaşılabilir bir durumdur. Ortaya çıkan Avrupa için Güvenlik Eylemi (SAFE) çerçevesi, endüstriyel dayanıklılık, tedarik koordinasyonu, inovasyon ve yetenek geliştirmeyi birbirine bağlayarak bu hedefi yansıtmaktadır.

SAFE hem gerekli hem de stratejik açıdan önemlidir. Ancak bu durum daha geniş kapsamlı bir soruyu gündeme getirmektedir: AB araçları, Avrupa'nın ihtiyaç duyduğu yetenekleri oluşturmak için giderek daha önemli araçlar haline geliyorsa, katılım gerçekçi bir şekilde sadece AB üyeleriyle sınırlı tutulabilir mi? Bu sorunun cevabını savunmak giderek zorlaşmaktadır. Türkiye, Birleşik Krallık ve Norveç bu gerçeği özellikle net bir şekilde ortaya koymaktadır.

AB'nin dışında olsalar da bu üç ülke NATO aracılığıyla ve operasyonel, endüstriyel ve stratejik katkıları sayesinde Avrupa'nın güvenlik mimarisine, tedarik zincirlerine ve değer zincirlerine derinlemesine entegre durumdadır. Bu ülkeler Avrupa'nın güvenlik ekosistemine girmek isteyen dış aktörler değil; zaten bu ekosistemin vazgeçilmez katkı sağlayıcıları arasındadırlar.

AB savunma girişimlerine katılımla ilgili mevcut dzenlemeler, 111nc1 111kelere finansman, bilgi g11venliği, ihracat kontrolleri ve siyasi onay mekanizmaları dahil olmak 111zere kısıtlayıcı koşullar getirmektedir. Bazı 111nlemler anlaşılabilir ve gereklidir. Ancak siyasi kısıtlamalar stratejik değerlendirmelerin 111n111ne ge111tiğinde, Avrupa, g11venliğini g1111lendirmek i111in tasarlanmış mekanizmaları zayıflatma riskiyle karşı karşıya kalır.

Birleşik Krallık, Avrupa'nın başlıca askeri g1111111lerinden biri olmaya devam etmekte ve caydırıcılık ile savunma alanındaki yeniliklere 111nemli katkılar sağlamaktadır. Norve111'in, gelişmiş teknolojik yetenekleri ve stratejik coğrafi konumu sayesinde Arktik ve deniz g11venliği alanındaki rol111 giderek daha 111nemli hale gelmiştir.

T1rkiye'nin konumu ise bu ikilemi en a111ık bi111imde ortaya koymaktadır. T1rkiye, 70 yılı aşkın bir s111uredir transatlantik g11venlik sisteminin ayrılmaz bir par111asıdır. T1rkiye, kritik 111neme sahip NATO altyapısına ev sahipliği yapmakta, b111lgesel caydırıcılığa katkıda bulunmakta ve insansız sistemler ile deniz platformlarından havacılık ve uzay ile ileri teknolojilere kadar uzanan alanlarda rekabet111i savunma yetenekleri geliştirmiştir. T1rkiye, Avrupa, Karadeniz, Doğu Akdeniz, Kafkasya ve daha geniş Orta Doğu'nun keşiştiği noktada askeri 111l111ek, stratejik erişim ve artan savunma sanayi kapasitesi sağlamaktadır. Yine de siyasi engeller, T1rkiye'nin Avrupa'nın gelişmekte olan savunma mimarisinin bazı kısımlarına katılımını sınırlamaya devam etmektedir.

Bu nedenle SAFE, kurumsal dışlamanın değil, stratejik uyarlanabilirliğin bir sınaması haline gelmelidir. Avrupa'nın hedefi, AB i111inde NATO'yu kopyalamak veya paralel savunma yapıları oluşturmak olmamalıdır. Hedef, daha geniş ve daha dayanıklı bir yetenek tabanı oluşturarak Avrupa'nın NATO'ya katkısını g1111lendirmek olmalıdır. Avrupa'nın en g1111111 g11venlik katkısı sağlayan 1111kelerinden bazıları, ortaya 111ıkan yetenek 111er111evelerine yalnızca kısmen entegre kalırsa, bu hedefe ulaşmak daha zor hale gelir. NATO-AB işbirliğinin tam olarak normalleşmesi bu s111ureci kolaylaştıracaktır.

IV NATO-AB İşbirliğinin n1ndeki Engellerin Aşılması

NATO ve AB ilişkisi bakımından, uzun s1redir devam eden siyasi anlaşmazlıkların işbirliğini engellemesine izin vermek yerine, yerleşik siyasi ve hukuki pozisyonları korurken ortak çıkarların bulunduğu alanlarda pratik işbirliğini m1mk1n kılan pragmatik z1mler aramalıdır. 2018 tarihli NATO-AB Ortak Bildirisi'nde yer alan, AB 1yesi olmayan m1tfevikleri ilgili girişimlere "m1mk1n olduğunca tam olarak" dahil etme hedefi³ de dahil olmak 1zere mevcut taahh1tler, daha tutarlı bir şekilde uygulanmayı hak etmektedir.

Değişen g1venlik ortamı, aynı zamanda 1nceki NATO-AB dzenlemelerinin sınırlarının 1tesine geçilmesini gerektirmektedir. Kurumsal tartışmaları yeniden açmadan veya her iki kuruluşun karar alma yetkilerini değiştirmeden, daha esnek çerçeveler; yetenek geliştirme, askeri hareketlilik, savunma inovasyonu, kritik altyapı koruması, siber savunma, yeni teknolojiler ve savunma sanayisi dayanıklılığı alanlarında işbirliğini kolaylaştırabilir. Kapasite planlaması, sanayi 1ncelikleri ve dayanıklılık konularında AB 1yesi olmayan kilit Avrupalı m1tfeviklerle yapılacak yapılandırılmış istifareler, Avrupa Birliği'nin karar alma 1zerkliğine saygı g1sterilirken tutarlılığı arttıracaktır.

Savunma kaynaklarının artmasına rağmen sınırlı kaldığı bir d1nemde, karşılıklı tamamlayıcılık sadece siyasi beyanlarda değil, aynı zamanda pratik uygulamada da yansıtılmalıdır. Yetenek gereksinimlerinin, tedarik mekanizmalarının veya end1striyel yatırımların tekrarlanması, Avrupa'nın kolektif g1venliğini g1lendirmek yerine zayıflatacaktır. Bu nedenle amaç, Avrupa savunma girişimlerinin NATO'nun caydırıcılık ve savunma duruşunu g1lendirirken, İttifak genelinde daha fazla birlikte çalışabilirlik, dayanıklılık ve end1striyel kapasite yaratmasını sağlamak olmalıdır.

Nihayetinde, g1venliğin b1l1nmezliği ilkesi NATO-AB işbirliğine de eşit şekilde uygulanmalıdır. Stratejik kapsayıcılık siyasi bir taviz değil, bir g1 çarpanıdır. Avrupa'nın gelecekteki g1venlik mimarisi, Avrupa-Atlantik g1venliğinin temel taşı olarak NATO'ya bağlı kalırken, M1tfeviklerin yeteneklerini m1mk1n olan en geniş kapsamda harekete geçirebilirse en etkili hale gelecektir. Sistemik rekabetin ve hızlanan jeopolitik risklerin yaşandığı bir d1nemde, stratejik pragmatizm, siyasi gerçeklik ile Avrupa'nın uzun vadeli g1venlik gereksinimleri arasında en g1venilir k1pr1y1 sunmaktadır.

Gayri resmi c1oz1m yolları, her iki kuruluşun siyasi engellere rağmen işbirliği yapmasına imkân sağlamıştır, ancak bunlar artık yeterli değildir. Kesintisiz işbirliği stratejik bir gereklilik haline gelmiştir.

NATO'nun Avrupa ayağını g1c1lendirme ihtiyaçı, NATO-AB ilişkilerinin iyileştirilmesini vazgeçilmez kılmaktadır. Gayri resmi c1oz1m yolları, her iki kuruluşun siyasi engellere rağmen işbirliği yapmasına imkân sağlamıştır, ancak bunlar artık yeterli değildir.

Ankara Gidişatı Değiştirmeye Katkıda Bulunabilir

Mevcut cıkırmazın temelinde, Kıbrıs konusunda uzun s1redir devam eden anlaşmazlık yatmaktadır. T1rkiye'nin, Kıbrıs T1rk ve Rum toplumları arasında adanın siyasi eşitliği ve ortak m1lkiyetine dayanan 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti'nin anayasal dzenine aykırı olduğunu d1ř1nd1đ1, Kıbrıs Rumları tarafından y1netilen Kıbrıs Cumhuriyeti'ni tanımaması, Ankara'nın b1yle bir AB 1yesi Kıbrıs'ın dahil olduğu resmi NATO işbirliğine direnmesine yol ağmıştır; buna karşılık GKRY ise T1rkiye'nin AB ile savunma ve güvenlik alanındaki işbirliğini ısrarla engellemiştir. Sonuç olarak, T1rkiye ile resmi NATO-AB işbirliği ciddi şekilde kısıtlı kalmaktadır ve AB, giderek artan sayıda AB 1ye devleti bu t1r işbirliğini ikili d1zeyde s1rd1rse de, T1rkiye'nin 1nemli savunma ve güvenlik potansiyelinden tam olarak yararlanamamaktadır.

Bu kurumsal cıkırmazın bedeli artık c1ok ağır hale gelmiştir. Ankara'nın karşı karşıya olduğu zorluk, 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti'nin siyasi açıdan eşit kurucu ortakları olarak Kıbrıslı T1rklere verdiği desteği terk edip etmemesi ya da daha geniş kapsamlı Kıbrıs politikasından sapıp sapmaması değildir. Asıl soru, T1rkiye'nin tanıma politikasına hanel getirmeksizin, anlamlı bir NATO-AB işbirliğine zemin acaacak ve kilit AB akt1rlerinin desteğini kazanacak pragmatik bir yol haritası c1izip c1izemeyeceğidir.

Ankara, arabuluculuk c1abalarıyla ve d1nyanın en zorlu c1atışmalarından bazılarında diplomatik cıkırmazları aşma becerisiyle gurur duymaktadır. Cesur bir inisiyatif olarak NATO-AB ilişkilerinde yeni bir yol haritası acaıklayan T1rkiye, iki hedefe ulaşabilir. Birincisi, Ankara'nın NATO-AB ilişkilerinde engelleyici bir akt1r olarak rol oynadığı iddiasının zeminini ortadan kaldıracabilir. İkincisi ve daha da 1nemlisi, T1rkiye, gelecekteki Avrupa güvenlik mimarisini şekillendiren kilit bir akt1r olarak profilini

g11clendirebilir ve T1rkiye'nin AB merkezli g11venlik ve savunma girişimlerine katılımını yeniden g11zden ge11irme y11k11ml11l11đ11n11 K11brıs Rumları, Yunanistan ve diğer AB 11ye devletlerine y11kleyebilir.

Daha geniş kapsamlı bir stratejik gerek11e de bulunmaktadır. ABD'nin angajmanının s11rd11r11lebilirliği konusundaki belirsizlik karşısında, Avrupa 11lkeleri ve Kanada, NATO'yu tamamlayacak veya bazı senaryolarda kısmen ikame edecek mekanizmaları giderek daha fazla değerlendirmeye almaktadırlar. T1rkiye, AB 11yesi olmayan diğer NATO m11ttefikleriyle eşit muameleyi g11vence altına almadık11a, potansiyel olarak daha AB merkezli bir kıta g11venlik mimarisinde marjinalleşme riskiyle karşı karşıya kalabilir. Dolayısıyla, NATO-AB işbirliğinin 11n11n11 111meye yardımcı olmak, Ankara'nın masadaki yerini sağlamlaştırması i11in en etkili yollardan biri olabilir.

B11yle bir g11ndemi ilerletmek i11in basit bir form11l yoktur, ancak Kosova'yı tanımayan beş AB 11ye 11lkesinin – GKRY, Yunanistan, Romanya, Slovakya ve İspanya – yaklaşımları yararlı emsaller sunmaktadır. Her biri, AB'nin pratik d11zenlemelerle ilerlemesine izin verirken, tanıma karşıtı politikasını s11rd11rmenin yollarını bulmuştur. İspanya sonunda Kosova pasaportlarını Schengen seyahatleri i11in kabul etmiş, GKRY ise t11m AB 11ye devletlerinin g11r11şlerini tam olarak dikkate almayı taahh11t etmiştir. Bu 11rnekler, ulusal tanıma politikalarına hanel getirmeksizin AB ile işbirliğinin devam etmesini sağlamış ve T1rkiye'nin řu anda Kıbrıslı Rumların NATO-AB işbirliğine katılımı konusunda karşı karşıya olduğu t11rden bir kurumsal 11ıkmaza girilmesini 11nlemiştir.

T1rkiye de benzer bir yaklaşımı değerlendirebilir. NATO Konseyi'nin, bu t11r bir işbirliğinin NATO 11ye devletlerinin kendi tanıma politikalarını belirleme egemenlik hakkını etkilemediğini a11ık11a teyit eden bir kararıyla, hi11bir 11yeyi dışlamadan daha esnek bir NATO-AB işbirliğini şart koşarak tanıma politikasını koruyabilir. AB, Kosova konusunda benzer ifadeler kullanmıştır. Bu t11r bir dil, T1rkiye'nin bu a11ılıminın, uzun s11redir izlediği Kıbrıs politikasında herhangi bir değişiklik anlamına gelmediğini netleştirecektir.

T1rkiye'nin Kıbrıslı Rumları dışlamadan NATO ile AB arasında stratejik g11r11şmelere izin vermeye hazır olduğunu g11stermesi beklenmedik ancak stratejik a11ıdan 11nemli bir adım olacaktır. Bu, ikili bir meseleyi daha geniş kapsamlı Avrupa g11venlik mimarisi meselesinden ayıracaktır. Bu konunun bir11ok m11ttefik i11in en 11nemli endişe haline geldiği bir d11nemde T1rkiye, ev sahipliği yaptığı NATO Zirvesi'nin başarısına katkıda bulunurken kendisini sorumlu bir Avrupalı akt11r olarak konumlandırabilir.

Bu nitelikteki herhangi bir açılım, T1rkiye’de tartışmalı olacak ve yoğun siyasi tartışmalara yol açacaktır. Siyasi olarak uygulanabilir olması için, AB’nin de karşılıklı açılımlar yapması elzemdir. Ankara, dost AB 1ye devletlerinin desteğiyle b1yle bir adımı, AB ile daha derin bir g1venlik diyaloğu ve AB 1nc1l1đ1ndeki savunma ve g1venlik girişimlerine katılım konusundaki arg1manlarını g1lendirmek için kullanabilir. 1nemli bir başarı, bir yandan NATO ile Kıbrıs arasında, diğer yandan T1rkiye ile AB arasında paralel g1venlik dzenlemelerinin yapılması olacaktır. Kıbrıs engelini aşmak için Ankara’nın desteğiyle bir form1l geliştirilirse, AB de karşılığında T1rkiye’nin Avrupa Savunma Ajansı, ReArm Europe, SAFE ve askeri hareketlilik gibi AB 1nc1l1đ1ndeki savunma-sanayi girişimlerine katılımının 1n1ndeki engelleri kaldırmalıdır.

V Yaratici Kurumsallik ve Batı Avrupa Birliği'nin Yeniden Canlandırılması

NATO-AB işbirliğinin 6n6ndeki Kıbrıs kaynaklı engelin aşılması, aynı zamanda NATO ile uyumlu bir Avrupa güvenlik dzenini i6in yenilenmiş ve kapsayıcı bir kurumsal yapı gerektirecektir. Bu g6revin iki bileşeni vardır. Birincisi, AB 6nc6l6đ6ndeki s6re6leri Ankara'nın katılımına daha etkili bir şekilde a6maktır.

24-25 Ekim 2002 tarihli Br6ksel Avrupa Konseyi kararlarının, AB 6yesi olmayan m6ttefiklerin Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasına dahil edilmesine ilişkin Nice h6k6mlerinin uygulanmasına dair Ek II'si – yaygın olarak Nice Uygulama Belgesi⁴ olarak bilinir – bu bakımdan yararlı unsurlar i6ermektedir. Bu b6y6k 6l6de yerine getirilmemiş taahh6tlerin ruhu doğrultusunda AB, T1rkiye, diğer AB 6yesi olmayan Avrupalı m6ttefikler, Ukrayna ve Kanada ile güvenlik ve savunma konularında s6rekli stratejik diyalog i6in kalıcı ve yapılandırılmış bir mekanizma kurabilir. AB karar alma 6zerkliğini elinde tutacak, ancak bu NATO m6ttefiklerini ve Ukrayna'yı Avrupa güvenliği konusundaki i6 tartişmalara dahil ederek, onlara ulusal 6ıkarlarını etkileyen AB kararlarını veto etme değil, şekillendirme firsatı verebilir. B6yle bir taahh6d6, T1rkiye'nin Avrupa Savunma Ajansı'na, SAFE'ye ve askeri hareketlilik paketine dahil edilmesi konusunda kaydedilen ilerlemeyle birleştirmek, Ankara'yı ger6ekten kapsayıcı bir zihniyetin ortaya 6ıktığına ikna etmeye yardımcı olacaktır.

İkinci bileşen, İttifak'ın Avrupa'ya y6nelik d6n6ř6m6n6 y6nlendirecek bir siyasi kurumun gerekliliğidir. Avrupalı m6ttefikler, stratejiler ve uygulama planları 6zerinde g6r6şmek 6zere ABD'nin mevcut olmadığı bir platforma giderek daha fazla ihtiya6 duyacaktır. B6yle bir ortamda bazı uzlaşmalar daha a6ık bir şekilde tartişılabilir. Kaldı ki Avrupalı m6ttefikler, ABD y6netiminin daha engelleyici bir tutumu gibi istenmeyen bir senaryoya da hazırlıklı olmalıdır. Bu nedenle “Avrupa Güvenlik Konseyi”⁵ kurulması y6n6nde 6ağrılar yapılmaktadır. Ancak, AB yapıları ile AB 6yesi olmayan Avrupalı NATO 6lkeleri arasında verimli bir işbirliği kurmanın h6l6 zor olması nedeniyle, bu rol6n AB'ye verilmesi sorunludur.

Uygulanabilir bir alternatif, 1954 yılında kurulan bir Avrupa güvenlik ve savunma 6rg6t6 olan Batı Avrupa Birliği'dir (BAB). Soğuk Savaş d6neminde BAB, hem NATO 6yesi olan hem de gelişmekte olan Avrupa entegrasyon projesinin par6ası olan 6lkeler arasında

savunma ve güvenlik alanında Avrupa işbirliği için bir çerçeve sağlamıştır. NATO, transatlantik güvenliğin ana yapısı olmaya devam ederken, BAB, NATO ile Avrupa entegrasyonu arasında bir köprü görevi görerek Avrupa devletlerinin savunma konularını toplu olarak tartışmasına imkân vermiştir.

BAB'nun kademeli üyelik yapısı, Avrupa devletlerinin NATO, AB ve Avrupa savunma entegrasyonu ile kurdukları farklı ilişkileri yansıtmıştır. Başlıca kategorileri tam üyeler, ortak üyeler ve ortak ortaklar olmuştur.

ŞEKİL 2 – BAB'NIN KADEMELİ ÜYELİK YAPISI (KUR. 1954)

Tam üyeler	Ortak üyeler	Ortak ortaklar
Antlaşmaya dayalı siyasi otorite ve tam karar alma hakları; karşılıklı savunma hükmü kapsamında.	Konsey ve operasyonlara danışma ve katılım hakkı, ancak tam kurumsal kontrol yok; NATO 5. Madde ile korunur.	Soğuk Savaş sonrası Avrupa güvenlik yapılarına dahil edilen Orta ve Doğu Avrupa devletleri – Polonya, Macaristan, Baltık ülkeleri ve diğerleri.

Ortak üyeler, özellikle NATO ile ilgili güvenlik konuları söz konusu olduğunda, BAB Konseyi toplantılarına ve birçok BAB askeri ve operasyonel faaliyetine katılabilmekteydi. Ancak, bu ülkeler tam üyelerle aynı karar alma haklarına sahip değildir. Özellikle, tam üyelere özgü kararları engelleyememekteydi ve BAB'nun antlaşmaya dayalı siyasi otoritesine tam katılım sağlayamamaktaydı. Ayrıca, NATO'nun 5. Maddesi kapsamında zaten korunmakta olsalar da, BAB antlaşmasının karşılıklı savunma hükmünden tam üyelerle aynı şekilde yararlanamamaktaydı. Uygulamada, ortak üyelik onlara danışma ve katılım hakları sağlamaktaydı, ancak tam kurumsal kontrol hakkı vermemekteydi.

BAB'nun ayrıca “ortak ortaklar” statüsü de bulunmaktaydı; bu statü, kategorinin oluşturulduğu sırada ne NATO ne de AB üyesi olan, ancak Soğuk Savaş'ın ardından Avrupa güvenlik yapılarına dahil edilen Orta ve Doğu Avrupa devletlerini kapsamaktaydı. Bu ülkeler arasında Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Bulgaristan, Romanya, Slovakya ve Baltık ülkeleri yer almaktaydı. Bu esnek yapı, BAB'nun işlevlerinin çoğunun AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'na dahil edilmesinden önce, NATO, AB ve post-komünist Avrupa arasında bir köprü görevi görmesine olanak sağlamıştır.

BAB'nun yeniden canlandırılması, iki ihtiyacı birden karşılayabilecektir. Avrupa ailesine, NATO ve AB ile uyumlu bir şekilde hareket ederek Avrupa g1venliği konusunda strateji geliştirebileceği bir siyasi forum sağlayabilecektir. Dolayısıyla BAB 2.0, NATO veya AB'nin yerine geçmekten ziyade, Avrupa g1venliğine odaklanan bir siyasi 1rg1t olacaktır. Ayrıca, 1zellikle Ukrayna'ya NATO 1yeliği konusunda net bir taahh1t vermenin zorluğu g1z 1n1ne alındığında, Ukrayna'yı ve muhtemelen Kanada'yı Avrupa g1venlik tartışmalarına daha sağlam bir şekilde dahil etmenin bir yolunu sunabilir. Nihai hedef, Avrupa'nın tutarlılığını destekleyen⁶ ve g1n1m1z1n k1resel ve b1lgesel tehdit ortamına uygun etkili bir g1venlik mimarisinin oluşturulmasına yardımcı olan bir kurum olmalıdır.

VI Avrupa G1venliğinin Kalıcı Bir D1n1ř1m1ne Doğru

Avrupa'nın g1venliği nihayetinde kurumsal sınırlara değil, siyasi çerçeveleri stratejik gerçeklerle uyumlu hale getirme yeteneğine bağlı olacaktır. Pragmatik NATO-AB işbirliği ve M1ttefiklerin kapasitelerinin tam olarak seferber edilmesi ile desteklenen stratejik kapsayıcılık, bu nedenle yalnızca siyasi bir tercih değil, stratejik bir zorunluluktur. Avrupa'nın gelecekteki g1venlik mimarisi, AB 1yesi ve AB 1yesi olmayan M1ttefikler arasında yeni ayırım çizgileri oluşturmak yerine İttifak'ın uyumunu g1c1lendirmelidir. NATO içinde daha g1c1l1 bir Avrupa ayağı, ileriye d1n1k en g1venilir yol olmaya devam etmektedir.

T1rkiye için bu d1n1ř1m, hem stratejik bir sorumluluk hem de siyasi bir fırsat teşkil etmektedir. 1nemli askeri kapasiteye, stratejik coğrafyaya, operasyonel deneyime ve b1y1yen bir savunma sanayi tabanına sahip uzun soluklu bir NATO M1ttefiki olarak T1rkiye, daha yetkin bir Avrupa ayağına katkıda bulunmak için elverişli bir konumdadır. Ancak bu katkı, temel bir gerçeği kabul eden daha kapsayıcı bir kurumsal ortam gerektirmektedir: Avrupa'nın g1venliği, yalnızca AB merkezli mekanizmalarla inşa edilemez. Bu yapının etkinliği, siyasi engellerin pragmatik bir şekilde y1netilip y1netilemeyeceğine ve T1rkiye, Birleşik Krallık, Norveç, Kanada ve potansiyel olarak Ukrayna dahil olmak 1zere t1m ilgili m1ttefiklerin yeteneklerinin ortak bir stratejik amaç doğrultusunda seferber edilip edilemeyeceğine bağlı olacaktır.

1n1m1zdeki d1nem, sadece Avrupa'nın savunma harcamalarını artırma yeteneğini değil, aynı zamanda stratejik d1ř1nme ve hareket etme yeteneğini de sınıyacaktır. NATO 3.0'ı inşa etmek, kurumsal yaratıcılık, sanayi koordinasyonu, operasyonel gerçekçilik ve siyasi cesaret gerektirecektir. Avrupalılar, transatlantik bağı zayıflatmadan daha fazla sorumluluk 1stlenmek zorunda kalacaktır; NATO ve AB ise yeni dışlamalara yol amayacak, daha işlevsel bir iç b1l1m1 kurmalıdır. M1ttefikler bu zorluğun 1stesinden gelirse, sistemik jeopolitik risklerin yaşandığı bir d1nemde Avrupa, saldırganlığı caydırmak, uzun s1reli rekabeti s1rd1rmek ve Avrupa-Atlantik g1venlik d1zenini korumak için daha iyi bir konumda olacaktır.

E K I

T1rkiye'nin NATO Kapsamında Daha G1c1l1 Bir Avrupa S1tununa Katkısı

1936 Montr1 S1zleşmesi – T1rk Boğazlarının kontrol1.	1952 LANDCOM kuruldu; İzmir'de ev sahipliği yapılıyor.	2028 M1ttefik Tepki G1c1 komutası (2028– 2030).	360° Doğu kanadı ve g1ney 1evresinde kapsama.
--	--	---	---

Ordu ve Kolordu D1zeyinde Komuta Kapasitesi

Daha Avrupalı bir NATO'nun karşı karşıya olduğu ve en az tartışılan eksikliklerden biri, b1y1k 1l1ekli, 1ok uluslu kara oluşumlarını komuta etme deneyimine sahip subay ve karargahların yetersizliğidir. On yıllardır s1ren tabur d1zeyindeki seferi konuşlandırımlar, bir1ok Avrupa ordusunun 1st komuta kademelerinde yetersiz kalmasına neden olmuştur. Buna karşılık T1rkiye, ordu ve kolordu karargahlarını, b1y1k 1l1ekli manevra planlama kapasitesini ve seferberlik planlama uzmanlığını s1rekli olarak muhafaza etmiştir; bu, bir kez kaybedildiğinde hızla yeniden inşa edilemeyen kurumsal bir bilgidir. Bu durum, İttifak'ın toprak savunmasına yeniden y1nelmesi s1recinde, NATO'ya 1ok uluslu tugaylar, t1menler, kolordular ve ordu d1zeyindeki oluşumları komuta edebilecek hazır bir subay ve karargah havuzu sağlamaktadır. Bu birimler ayrıca farklı hareket sahalarında 1eşitli yoğunluklarda operasyonlar planlamakta ve y1r1tmektedir.

M1ttefik Kara Komutanlığı (LANDCOM)

NATO'nun İzmir'deki M1ttefik Kara Komutanlığı'nın varlığı, T1rkiye'nin İttifak'a yaptığı en 1nemli kurumsal katkılardan biridir. 1952'de kurulan ve 2012'de yeniden yapılandırılan LANDCOM, son d1nemde Birleşik Kuvvetler Kara Bileşeni Komutanlığı ile 1ok Kolordu Kara Bileşeni Komutanlığı'nın g1revlerini b1nyesine katarak, NATO kara savaşı doktrini, kara kuvvetleri arasında birlikte 1alışabilirlik, hazırlık standartları, kuvvet entegrasyonu ve edinilen derslerin kodifikasyonundan sorumlu, tam anlamıyla savaşa hazır bir savaş komutanlığına d1nuşmuştur. Otuz yıllık seferi odaklı d1nemin

ardından kara savaşı yeniden İttifak planlamasının merkezine d1nerken, LANDCOM'un rol1 ve ev sahibi 1lke olarak T1rkiye'nin rol1 de buna paralel olarak daha da 1nem kazanmaktadır.

Çerçeve 1lke Potansiyeli

NATO'nun ileri savunma duruşu, çok uluslu kuvvetleri organize edip s1rd1rebilen az sayıdaki erçeve 1lkeye giderek daha fazla bağımlı hale gelmektedir. T1rkiye, çok uluslu girişimler ve b1lgesel g1venlik dzenlemeleri için erçeve 1lke olarak hizmet verebilmek için gerekli olan, konuşlandırılabilir oluşumlara, yerleşik ordu/kolordu komuta altyapısına, lojistik kabiliyetine ve kapsamlı operasyonel deneyime sahiptir. M1ttefikler arasında gerekli 1lekte bu kuvvet k1tlesi ve komuta yapısı kombinasyonuna sahip çok az 1lke bulunmaktadır.

Karadeniz G1venlik Mimarisi

Avrupa g1venliği 1zerine yapılan hiçbir ciddi tartışma Karadeniz'i g1z ardı edemez ve hiçbir Avrupa devleti T1rkiye'nin buradaki rol1n1 1stlenemez. T1rkiye, 1936 Montr1 S1zleşmesi uyarınca T1rk Boğazlarını kontrol etmekte ve s1rekli deniz durum farkındalığı, s1rd1r1lebilir deniz varlığı ve savaş zamanında Karadeniz'e askeri erişimi y1netme yetkisi sağlamaktadır. 2022 yılından bu yana Ankara, bu yetkiyi etkin bir Şekilde kullanırken, bir yandan da Birleşmiş Milletler ile birlikte 2022 Karadeniz Tahıl Girişimi'ne aracılık etmiş ve k1resel gıda g1venliği açısından hayati 1nem taşıyan Ukrayna tahıl ihracatının s1rd1r1lmesine yardımcı olan alternatif ihracat koridorlarını desteklemiştir. Başka hiçbir Karadeniz kıyısı devleti ve hiçbir Batı Avrupa m1ttefikisi bu işlevi yerine getiremez.

NATO 3.0'ın G1ney Boyutu

İttifak, g1ney çevresindeki istikrarsızlık sorunlarını da ele almalıdır. Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz'den kaynaklanan ter1r, d1zensiz g1, deniz g1venliği sorunları, enerji g1venliği zorlukları, b1lgesel çatışmalar ve hibrit tehditler, M1ttefiklerin g1venliğini etkilemeye devam etmektedir. T1rkiye'nin coğrafi konumu, askeri yetenekleri, istihbarat ağları ve b1lgesel katılımı, caydırıcılık ve savunmaya y1nelik 360 derecelik bir yaklaşımın parçası olarak NATO'ya bu zorlukları y1netmek için 1nemli seçenekler sunmaktadır.

NATO 3.0'da Savunma-Sanayi işbirliği

Daha Avrupalı bir NATO'nun g1venilirliği b1y1k 1l11de end1striyel işbirliğine bağlı olacaktır ve T1rkiye, Avrupa'nın silahlanma programlarının řu anda yeterli kapasiteye sahip olmadığı 1eşitli sekt1rlerde somut fırsatlar sunmaktadır.

Gemi İnşa

MİLGEM korvet programı ve T1rk Donanması'nın ilk insansız hava aracı taşıyan amfibi 1ıkarma gemisi olan TCG Anadolu dahil olmak 1zere yerli deniz programları aracılığıyla T1rkiye, 1ok az sayıda Avrupa tersanesinin ulaşabileceği bir eşzamanlı 1retim kapasitesiyle savaş gemisi tasarımı, korvet ve fırkateyn inşası ile deniz sistemlerinin entegrasyonunu sergilemiştir.

F1ze Geliştirme ve 1retimi

Avrupa'nın yeniden silahlanması, kıtadaki mevcut 1retim karşılayabileceğinin 1tesinde genişletilmiş f1ze stokları ve 1retim kapasitesi gerektirmektedir. T1rkiye'nin Roketsan ve ilgili firmaları, Avrupa liderliğindeki bir NATO 1er1evesi i1inde işbirliğine dayalı f1ze girişimlerini destekleyebilecek seyir f1zesi geliştirme uzmanlığı, gemi savar f1ze 1retimi, hassas g1d1ml1 roket sistemleri ve giderek artan uzun menzilli vuruş know-how'ı sunmaktadır.

Havacılık ve U1ađ İmalatı

T1rk Havacılık ve Uzay Sanayii A.ř. (TAI) 1nc1l1đ1ndeki T1rkiye'nin havacılık ve uzay sekt1r1, u1ađ ve helikopter tasarımı ve imalatı, insansız hava aracı 1retimi, par1a imalatı ile bakım ve idame altyapısı alanlarında katkı sağlamaktadır. H1rkuş, H1rjet, G1kbey ve TF Kaan beşinci nesil avcı u1ağı programı, NATO'nun daha geniş havacılık ve uzay ekosistemine 1nemli bir kapasite katmaktadır.

İnsansız Hava Aracı 1retimi ve Ortaya 1ıkan İnsansız Hava Aracı Duvarı

Birka1 m1tfevik 1lke, doğu kanadının sınır g1venliğini ve durum farkındalığını g11lendirmek amacıyla entegre g1zetleme ve insansız hava aracı karşıtı ağlar geliştirmektedir. T1rkiye'nin İHA 1retimi, operasyonel konuşlandırma, komuta entegrasyonu ve elektronik harp desteği alanlarındaki deneyimi, 1lkeyi bu 1ok uluslu insansız hava aracı g1zetleme girişimlerine g1venilir bir katkı sağlayıcı konumuna getirmektedir. 2026 yılına kadar T1rk Hava Kuvvetleri'nde hizmete girmesi beklenen yeni nesil ANKA-3 gizli platformu, bu yeteneğin gelişim s1recini ortaya koymaktadır.

Zırhlı Araçlar ve Ana Muharebe Tankları

T1rkiye, kendi muharebe tanklarını ve zırhlı araçlarını tasarlayan ve seri olarak 1reten az sayıdaki NATO m1tfebinden biridir. BMC'nin Ankara'daki tesisi, 2025 yılında yerli Altay Ana Muharebe Tankı'nın (MBT) seri 1retimine başlamış olup, aylık sekiz tank ve toplam 250 araçlık bir filo hedeflemektedir. FNSS ve Nurol Makina, 20'den fazla 1lkeye binlerce araç teslim etmiş olup, 1retimi daha uzak b1lgelere de yaymaktadır. Nurol Teknoloji, gelişmiş balistik zırh alanında 1nde gelen bir T1rk 1reticisidir ve d1nya 1apında zırhlı araçlar ve muharebe tankları i1in hafif seramik ve kompozit koruma sistemleri tedarik etmektedir. Yerli tank 1retimi, ihra1 edilebilir NATO standardında zırhlı araçlar ve koruma sistemlerinin bu birleşimi, NATO 3.0'ın federatif sanayi tabanının bir araya getirmeyi ama1ladığı t1rden bir kapasitedir.

Stratejik Altyapı ve Ev Sahibi 1lke Desteği

Avrupa liderliğindeki bir NATO, takviye ve hızlı kriz m1dahalesini destekleyebilecek stratejik altyapıya ihtiya1 duyar. T1rkiye, Karadeniz, Doğu Akdeniz, Balkanlar ve daha geniş Orta Doğu b1lgesindeki NATO operasyonlarını destekleyen 1nemli hava 1sleri, boru hattı sistemleri, limanlar, lojistik koridorları, komuta tesisleri, erken uyarı kabiliyeti ve f1ze savunma altyapısı sağlamaktadır. T1rkiye ayrıca NATO Havadan Uyarı ve Kontrol Sistemi operasyonlarına havada yakıt ikmali desteği sağlamakta ve 2021 yılında İttifak'ın 1ok Y1ksek Hazırlık Seviyeli M1şterek G1rev G1c1'ne liderlik etmiştir. Avrupa'nın b1lgesel g1venlik konusunda daha fazla sorumluluk 1stlenmesiyle birlikte, bu tesislerin kullanılabilirliği ve hazırlık d1zeyi, destekledikleri platformlar ve birimler kadar 1nemli hale gelecektir.

YAZARLAR

Fatih Ceylan

B1Y1KEL1E (E) · T1Rkiye'nin NATO DAIMI TEMSILCISI, 2013-2018

B1y1kel1e (E) Mehmet Fatih Ceylan, 2013-2018 yılları arasında T1rkiye'nin NATO Daimi Temsilcisi olarak g1rev yapmıştır. 2019 yılında, yaklaşık kırk yıllık hizmetin ardından T1rkiye Dışışleri Bakanlığı'ndan emekli olmuştur. NATO'daki g1revinden 1nce B1y1kel1e Ceylan, 2010-2013 yılları arasında İkili Siyasi İlişkiler M1steşar Yardımcısı olarak g1rev yapmış ve bu g1rev kapsamında Asya, Doğu Avrupa, Kafkasya, Orta Asya ve Kuzeydoğu Akdeniz, Kıbrıs, Yunanistan ile Denizcilik ve Havacılık İşleri ile Uluslararası G1venlik ve Savunma İşlerinden sorumlu olmuştur. Bundan 1nce, 2009-2010 yılları arasında Doğu Avrupa, G1ney Kafkasya ve Orta Asya İkili Siyasi İlişkiler Genel M1d1r1 olarak g1rev yapmış, 2009 yılına kadar da Sudan B1y1kel1esi olarak g1rev yapmıştır. NATO Dairesi'nde Genel M1d1r Yardımcısı (2004-2006), NATO Dairesi Başkanı (2002-2004), Batı Avrupa Birliği (BAB) ve AB'de g1venlik ve savunma konularından sorumlu Daimi Temsilci Yardımcısı (2000-2002) olarak g1rev yapmış, Soğuk Savaş'ın bitiminden hemen 1nce ve sonra 1stlendiği NATO Askeri İşler Dairesi Birinci Sekreteri (1988-1990) ve T1rkiye'nin NATO Daimi Temsilciliği'nde Birinci Sekreter ve Savunma Danışmanı (1990-1995) g1revleri, 1zellikle NATO ile ilgili g1venlik ve savunma konularındaki bilgi ve deneyimine katkıda bulunmuştur.

Alper Coşkun

KIDEMLI ARAşTIRMACI, CARNEGIE ULUSLARARASI BARIş VAKFI

B1y1kel1e (E) Alper Coşkun, Vaşington, DC'deki Carnegie Uluslararası Barış Vakfı'nın Avrupa Programı'nda kıdemli araştırmacıdır. Araştırmaları, 1zellikle ABD ve Avrupa ile ilişkiler bağlamında T1rk dış politikasına odaklanmaktadır. Otuz iki yıllık kariyeri boyunca hem ikili hem de 1ok taraflı ortamlarda kapsamlı deneyim kazanmış emekli bir diplomat olan Coşkun, 2016-2019 yılları arasında Dışışleri Bakanlığı'nda uluslararası g1venlik işlerinden sorumlu genel m1d1r olarak g1rev yapmış ve bu g1rev kapsamında NATO, transatlantik ilişkiler ile Avrupa-Atlantik g1venlik/savunma ve silah kontrol1/silahsızlanma konularını y1r1tm1řt1r. Dışışleri Bakanlığı'nda deniz yetki alanları, ter1rle m1cadele/istihbarat ve NATO/Avrupa-Atlantik g1venlik konularında 1eşitli kademelerde g1revler 1stlenmiştir; hem Dışışleri Bakanı'nın hem de Dışışleri Bakanlığı M1steşarı'nın kabinelerinde g1rev yapmıştır. Yurtdışı g1revleri arasında Moskova, Atina ve Birleşmiş Milletler'deki T1rk misyonlarının yanı sıra, NATO'da daimi temsilci yardımcısı olarak g1rev yaptığı d1nem yer almaktadır. Daha 1nce, Roma'daki NATO Savunma Koleği'nde 1Đretim 1yesi olarak g1rev yapmıştır.

Tİ

Tacan İldem

B1Y1KELÇİ (E) · EDAM BAŐKANI - NATO GENEL SEKRETER YARDIMCISI, 2016-2020

“NATO 2030: Yeni Bir D1nem İçin Birlikte” baŐlıklı raporu sunan NATO Uzmanlar Grubu 1yesi B1y1keli (E) Tacan İldem, 1st d1zey bir T1rk diplomatıdır. 1978’de baŐlayan uzun kariyeri boyunca Őubat 2021’e kadar çeŐitli ikili ve çok taraflı g1revlerde bulunmuŐ olup, 2016-2020 yılları arasında NATO Genel Sekreter Yardımcısı olarak g1rev yapmıŐtır. T1rkiye’nin Hollanda B1y1kelisi ve NATO ile AGİT Daimi Temsilcisi olarak g1rev yapmıŐtır. Ayrıca DıŐıŐleri Bakanlığı’nda Uluslararası G1venlik İŐleri Genel M1d1r1, Cumhurbaşkanı Kabine Őefi, BaŐ Dış Politika DanıŐmanı ve S1zc1s1 olarak da g1rev almıŐtır. YurtdıŐı g1revleri arasında Vaşington DC, Atina ve Yeni Delhi B1y1kelilikleri de yer almaktadır. B1y1keli İldem, Ankara 1niversitesi Siyaset Bilimi Fak1ltesi mezunudur. İtalyan DayanıŐma NiŐanı B1y1k Subay niŐanı ve Arnavutluk Őukran Madalyası sahibidir.

NK

Nihat K1kmen

EMEKLİ KORGENERAL, T1RK HAVA KUVVETLERİ

Emekli Korgeneral Nihat K1kmen, 1959 yılında EskiŐehir’de doĐmuŐtur. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Ankara’da tamamladıktan sonra, 1977 yılında Hava Harp Okulu’na girmiŐtir. 30 AĞustos 1981 tarihinde Hava Harp Okulu’ndan Teğmen r1tbesiyle mezun olmuştur. Emekli Korgeneral Nihat K1kmen, T1rk Hava Kuvvetleri Komutanlığı b1nyesinde pilot, kurmay subayı ve komutan gibi çeŐitli g1revlerde hizmet vermiştir. Ayrıca Milli Savunma Bakanlığı M1steŐar Yardımcısı, M1ttefik Kuvvetler Avrupa Y1ksek Karargahı’nda (SHAPE) (Mons/Belçika) Hava Planlama Subayı ve NATO’da (Br1ksel/Belçika) T1rk Askeri Temsilcisi olarak g1rev yapmıŐtır. Buna ek olarak, 1999 yılında NATO’nun Kosova Hava Operasyonu sırasında İtalya’daki Ghedi Hava 1ss1’nde birim komutanı olarak g1rev yapmıŐtır. Emekli Korgeneral K1kmen, 38 yıllık pilotluk kariyeri boyunca çeŐitli uçak tiplerinde (F-16, F-104) toplam 3900 uçuŐ saati biriktirmiŐ olup, bunun 200 saati operasyonel uçuŐlardan oluŐmaktadır. Kendisi, NATO Madalyası, BirleŐmiŐ Milletler Madalyası ve T1rk Silahlı Kuvvetleri 1st1n Cesaret ve 1zverili Hizmet Madalyası sahibidir.

YT

Yavuz T1rkgenci

EMEKLİ KORGENERAL · 3. ORDU KOMUTANI

Emekli Korgeneral Dr. Yavuz T1rkgenci, kariyeri boyunca Batı Avrupa Birliği (BAB) ve NATO g1revlerinin yanı sıra 11111111 Kara Ordusu Komutanlığı gibi g1revlerde bulunmuş, yakın zamanda T1rk Silahlı Kuvvetleri'nden emekli olan bir generaldir. G1venlik Stratejileri ve Y1netimi alanında doktora, Silah Sistemi M1hendisliği ve Makine M1hendisliği alanlarında ise y1ksek lisans derecesine sahiptir. "Dijital ř1volyeler" (Kara Savaşlarında Yeni 1ađ, 1nsansız Kara Aracı Tasarımı) ve "Yapay Zekâ 1ağında G1venlik Stratejilerinin Tasarımı ve Y1netimi" adlı kitapların yazarıdır. Başlıca ilgi alanları arasında g1venlik stratejilerinin ve kavramlarının oluşturulması, savunma planlaması, savunma değerlendirmeleri ve savunma sanayi stratejileri yer almaktadır. Savunma projelerine ve kara ve hava ara1ları gibi insansız sistemlere yapay zekânın uygulanması 1zerine 1alışmaktadır.

S1

Sinan 1lgen

EDAM DİREKT1R1

Sinan 1lgen, 1987 yılında Virginia 1niversitesi'nden bilgisayar bilimleri ve ekonomi 1ift ana dalında mezun olmuştur. Bel1ika'nın Brugge kentindeki Avrupa Koleji'nde y1ksek lisans eğitimine devam etmiştir ve 1990 yılında Avrupa ekonomik entegrasyonu alanında y1ksek lisans derecesi almıştır. Ardından kariyer diplomatı olarak Dışışleri Bakanlığı'na girmiştir. 1992 yılında Br1ksel'deki T1rkiye'nin Avrupa Birliği Daimi Temsilciliği'ne atanmıştır ve burada T1rkiye-AB g1mr1k birliği m1zakerelerini y1r1ten ekibin bir par1ası olmuştur. 1lgen, Istanbul Economics'in kurucusu ve y1netici ortağıdır. Bu danışmanlık şirketi uluslararası şirketler i1in pazar giriş stratejileri, T1rkiye ile ilgili siyasi ve ekonomik risk analizleri ile d1zenleyici işler konusunda uzmanlaşmıştır. 1lgen ayrıca Istanbul merkezli d1ř1nce kuruluşu Ekonomi ve Dış Politika Araştırmaları Merkezi'nin (EDAM) direkt1r1 ve Br1ksel'deki Carnegie Europe'da kıdemli araştırmacıdır. Araştırmaları ve k1ře yazıları, Carnegie Uluslararası Barış Vakfı, Avrupa Politika Araştırmaları Merkezi, Avrupa Reform Merkezi, Atlantik Konseyi, Alman Marshall Fonu, Brookings ve D1nya Ekonomik Forumu gibi kuruluşların yanı sıra Le Figaro, Financial Times, Wall Street Journal, European Voice, Project Syndicate ve International New York Times gibi gazetelerde de yayımlanmıştır. Ayrıca Kemal Derviş ile birlikte T1rkiye-AB ilişkileri 1zerine bir kitabın ortak yazarıdır ve uluslararası basında T1rk dış politikası hakkında sık sık yorumlar yapmaktadır. 1lgen, Roma'daki NATO Savunma Koleji'nin akademik danışma kurulu 1yeliği yapmıştır. D1nya Ekonomik Forumu'nun Avrupa Konseyi 1yesi olmuştur. Ayrıca NATO Genel Sekreteri Rasmussen tarafından kurulan uluslararası politika uzmanları grubunun da 1yesi olmuştur.

Çiğdem 1st1n

PROF. DR. · İSTANBUL NIŞANTAŞI 1NİVERSİTESİ, ULUSLARARASI İLİŐKİLER

Prof. Dr. Çiğdem 1st1n, Bilkent 1niversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Y1netimi B1l1m1nden onur derecesiyle mezun olmuŐ ve Birleşik Krallık'taki East Anglia 1niversitesi'nde Avrupa 1alıŐmaları ve Uluslararası İliŐkiler alanında y1ksek lisansını tamamlamıŐtır. İrlanda'daki Limerick 1niversitesi'nde y1r1tt1Đ1 araŐtırmaya dayanan, AB ve T1rkiye g1venlik k1lt1rlerinin karŐılaŐtırılmasına iliŐkin doktora tezi, 2010 yılında I.B. Tauris yayınevi tarafından yayımlanmıŐtır. Avrupa 1alıŐmaları alanında doçent unvanına sahiptir. İlgili alanları arasında Avrupa entegrasyonu, AB'nin geniŐlemesi, AB-T1rkiye ilişkileri, T1rkiye'nin dış politikası ve AB KomŐuluk Politikaları yer almaktadır. Halen İstanbul NiŐantaŐı 1niversitesi Uluslararası İliŐkiler B1l1m1nde 1Đretim 1yesi olarak g1rev yapan 1st1n, Limerick 1niversitesi, Katanya 1niversitesi ve Cambridge 1niversitesi'nde misafir araŐtırmacı olarak da 1alıŐmıŐtır. Uzmanlık alanlarında 1ok sayıda makale, kitap, kitap b1l1m1 ve k1Őe yazısı yayımlamıŐtır; bu 1alıŐmalar GMF U.S. On Turkey Series, Avustralya Uluslararası İliŐkiler Enstit1s1 ve E-ir gibi platformlarda yer almıŐtır. 2024 yılında, Ankara Avrupa 1alıŐmaları Dergisi'nde "Avrupa'nın Geleceği: T1rkiye'den Yansımalar" baŐlıklı 1zel sayının edit1rl1Đ1n1 1stlenmiŐtir.

Ahmet 1z1mc1

B1Y1KELÇİ (E) · OPCW GENEL DİREKT1R1, 2010-2018

Emekli B1y1kelçi Ahmet 1z1mc1, 1ok taraflı diplomasi ile silahsızlanma ve n1kleer silahların yayılmasının 1nlenmesi konularında engin deneyime sahip bir kariyer diplomatıdır. Aralık 2009'da OPCW Genel Direkt1r1 olarak atanmadan 1nce, T1rkiye'nin Cenevre'deki BM Ofisi Nezdindeki Daimi Temsilcisi olarak g1rev yapmıŐ ve Mart 2008'de Silahsızlanma Konferansı'na baŐkanlık etmiŐtir. B1y1kelçi 1z1mc1, Temmuz 2018'de OPCW Genel Direkt1r1 olarak ikinci g1rev s1resini tamamlamıŐtır. B1y1kelçi 1z1mc1, daha 1nce NATO, Halep ve Viyana'daki g1revlerinin yanı sıra, DıŐiŐleri Bakanlığı'nda İgili Siyasi İliŐkilerden Sorumlu M1steŐar Yardımcısı, T1rkiye'nin NATO Daimi Temsilcisi ve İsrail B1y1kelçisi olarak da g1rev yapmıŐtır. Ankara 1niversitesi'nden Uluslararası İliŐkiler alanında lisans derecesine sahiptir. B1y1kelçi 1z1mc1, Aralık 2013'te OPCW adına Nobel Barış 1d1l1'n1 almıŐtır. Aralık 2015'te Fransa DıŐiŐleri ve Uluslararası Kalkınma Bakanı Laurent Fabius, Genel Direkt1r 1z1mc1'ye L1gion d'honneur (subay r1tbesi) niŐanını takdim etmiŐtir. 2019 yılında ise uluslararası diplomasi ve hukukun 1st1nl1Đ1ne yapt1Đı katkılardan dolayı İngiliz H1k1meti tarafından St Michael ve St George NiŐanı'nın onursal CMG r1tbesine layık g1r1lm1Őtir.

SON NOTLAR

1. Eski NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg'in, AB 1yesi olmayan m1ttefiklerin NATO savunma harcamalarının yaklaşık %80'ini oluşturduğuna ilişkin açıklaması: nato.int/fr/news-and-events/events/transcripts/2019/05/06/remarks. 2025 itibarıyla bu oran yaklaşık %75'tir: nato.int/content/dam/nato/webready/documents/finance/def-exp-2025-en.pdf
2. NATO Genel Sekreteri Mark Rutte'nin, AB 1yesi olmayan m1ttefiklerin kolektif savunma için vazgeçilmez olduğu ve AB savunma sanayi çabalarına dahil edilmelerinin hayati 1nem taşıdığına ilişkin açıklaması: Avrupa Parlamentosu G1venlik ve Savunma Komitesi toplantısı, 26 Ocak 2026.
3. AB-NATO İşbirliğine İlişkin Ortak Bildiri, Br1ksel, 10 Temmuz 2018.
4. Br1ksel Avrupa Konseyi Başkanlık Sonuçları Ek II, 24-25 Ekim 2002 (Nice Uygulama Belgesi).
5. Avrupa G1venlik Konseyi 1nerileri 1zerine: EUISS, "European Security Council – between strategic need and institutional".
6. Carl Bildt, "Europe needs a new security framework", Project Syndicate, 21 Ocak 2026.

Ekonomi ve Dış Politika Araştırmalar Merkezi

DESTEğİYLE